

POSTANOWIENIE

31 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 31 marca 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku E.R.

z udziałem L.H.

o zasiedzenie nieruchomości,

na skutek skargi kasacyjnej E.R.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu

z 12 maja 2023 r., XV Ca 1729/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek adw. W.U. o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. obciąża wnioskodawczynię kosztami postępowania kasacyjnego, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. – stosowanym odpowiednio w związku z art. 13 § 2 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym – wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 12 maja 2023 r. (sygn. akt XV Ca 1729/22) pełnomocnik z urzędu wnioskodawczyni E.R. oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, na przesłankach odpowiadających art. 398⁹ § 1 pkt 4 i 2 k.p.c., twierdząc, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona oraz powołując się na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się do zawartego w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania, w aspekcie powołanych przesłanek, należy stwierdzić, że wyróżniona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zachodzi jedynie wtedy, gdy zasadność zarzutów podniesionych w skardze wynika *prima facie*, bez potrzeby pogłębionej analizy prawnej. Dotyczy to więc uchybień – przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej – o charakterze elementarnym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Do wykazania oczywistej zasadności skargi powinno wystarczyć jedno konkretne twierdzenie, jedna stanowcza, przekonująca od razu teza, wskazująca racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Na tym właśnie polega „oczywista” zasadność środka zaskarżenia w rozumieniu przyjętym w art.

398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19). O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnośnie do drugiej ze wskazanych przesłanek należy zauważyć, że warunki wymienione w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. odnoszą się rozłącznie do dwóch sytuacji: 1) wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i 2) wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (podając przedmiot i dane identyfikujące orzeczenia) (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07, z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14 i z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22). Konieczne jest wykazanie, że rozbieżności w orzecznictwie dotyczą różnych spraw, a nie jednej, w której orzekające sądy powszechne mają odmienne poglądy na sprawę. Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Argumentacja ta powinna zawierać szczegółowy opis poważnych wątpliwości interpretacyjnych albo rozbieżności w orzecznictwie, a także wskazanie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 czerwca 2019 r., V CSK 613/18; z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14). W konsekwencji potrzeba wykładni przepisów prawnych istnieje jedynie wówczas, gdy co do konkretnego przepisu brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, przyjęta wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna

albo przepis nie doczekał się wykładni w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Skarżący powinien także wykazać, że wątpliwości interpretacyjne istnieją nadal w chwili orzekania w przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej, co wymaga wskazania rozbieżnych orzeczeń, ich analizy oraz uzasadnienia, dlaczego rozbieżności te nie zostały dotychczas usunięte (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22; z 18 lipca 2024 r., I CSK 1225/23).

Postępowanie kasacyjne – poza sytuacją określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – nie służy realizacji indywidualnego interesu strony, lecz ma na celu ochronę interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni prawa oraz wkład w rozwój jurysprudencki. Tym samym, na etapie przedsądu brak jest podstaw do poszukiwania przesłanek przyjęcia skargi wyłącznie w treści zarzutów kasacyjnych – obowiązek ich wykazania ciąży na stronie skarżącej i nie może być przedmiotem rekonstruowania przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Dlatego ocena spełnienia wskazanych przesłanek ogranicza się do analizy argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi. Wniosek ten powinien być zredagowany w sposób umożliwiający ocenę, czy skarżący wykazał istnienie którejkolwiek z przesłanek z art. 398⁹ § 1 k.p.c. bez konieczności poszukiwania przez Sąd Najwyższy uchybień i argumentów w obrębie środka zaskarżenia. Obowiązek ten – wynikający z art. 398⁴ § 2 in fine k.p.c. – nie jest tożsamy z obowiązkiem uzasadnienia podstaw kasacyjnych, a argumentacja dotycząca zarzutów wypełniających podstawy skargi kasacyjnej nie może zastępować przesłanek uwzględnianych w ramach przedsądu (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, z 5 czerwca 2001 r., IV CZ 45/01, z 10 stycznia 2003 r., V CZ 189/02, z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17 i z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17). Przesłanki te muszą zostać wyraźnie wyodrębnione i odrębnie uzasadnione, co wymaga przedstawienia odpowiedniego wyводу jurydycznego opartego na analizie przepisów, orzecznictwa i argumentów wskazujących, że – w świetle kryteriów określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. – istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06 i z 18 kwietnia

2012 r., I CSK 520/11). Należy przy tym pamiętać, że – jako nadzwyczajny środek zaskarżenia – skarga kasacyjna nie może opierać się na zarzutach dotyczących ustaleń faktycznych i oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi przyjętymi za podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Odnosząc się do powołanej przez skarżącą przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy stwierdzić, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (vide: pkt I.) nie zawiera argumentacji pozwalającej na uznanie, iż przesłanka ta została wykazana. Skarżąca nie wykazała, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa, ani że zapadło orzeczenie oczywiście wadliwe. W pkt 1 uzasadnienia wniosku skarżąca ograniczyła się do ogólnego, jednozdaniowego stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na okoliczności faktyczne i prawne sprawy, nie wskazując żadnego uchybienia o charakterze elementarnym ani nie przedstawiając wyводу prawnego uzasadniającego taką ocenę. Tego rodzaju deklaracja nie spełnia wymogu określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. i nie może stanowić podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Natomiast w pkt 3 skarżąca podniosła zarzuty naruszenia przepisów postępowania, w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391, art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., wskazując, że sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji mimo podniesionych w apelacji zarzutów sprzeczności tych ustaleń z materiałem dowodowym. Skarżąca wywodziła przy tym, że prawidłowa ocena materiału dowodowego powinna prowadzić do odmiennych ustaleń faktycznych. Argumentacja ta sprowadza się w istocie do polemiki z ustaleniami faktycznymi oraz oceną dowodów dokonanymi przez Sądy *meriti*. Zarzuty tego rodzaju – dotyczące ustalenia faktów oraz oceny dowodów, w szczególności zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., pozostają poza zakresem kontroli kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., nie mogą stanowić skutecznej podstawy skargi kasacyjnej (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 28 października 2008 r., IV CSK 228/08, OSNC-ZD 2009, nr C, poz. 66, z 21 października 2015 r., III CSK 465/14 i z 13 kwietnia 2017 r., I CSK 93/17 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lutego 2026 r., I CSK 748/25). W orzecznictwie Sądu Najwyższego za ugruntowane należy uznać stanowisko,

zgodnie z którym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., uzasadniony błędną oceną dowodów przeprowadzonych w sprawie, jest niedopuszczalny (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, OSNC-ZD 2009, nr C, poz. 66, z 9 października 2014 r., I CSK 544/14, OSNC-ZD 2016, nr A, poz. 4, z 23 czerwca 2016 r., V CSK 536/15, z 13 kwietnia 2017 r., I CSK 93/17 i z 27 sierpnia 2020 r., I CSK 411/19). W ramach kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy jest bowiem „sądem prawa” i nie kontroluje samej oceny dowodów, a jedynie jej legalność. Skarżący może zakwestionować sposób zebrania materiału dowodowego z naruszeniem przepisów regulujących postępowanie dowodowe; w takim wypadku obowiązkiem skarżącego jest przytoczenie tych przepisów i wyjaśnienie, jaki wpływ na treść rozstrzygnięcia to naruszenia miało. Tym samym nie mogą one uzasadniać przyjęcia skargi do rozpoznania w ramach przesłanki jej oczywistej zasadności.

Odnosnie do zgłoszonej przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. należy wskazać, że skarżąca ograniczyła się do lakonicznego stwierdzenia o „istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i rozbieżności orzecznicze”, wskazując jedynie art. 7 w zw. z art. 712 § 1 i 2 k.c. w kontekście znaczenia momentu wejścia w posiadanie nieruchomości dla oceny dobrej lub złej wiary oraz wpływu tego momentu na bieg terminu zasiedzenia. Sąd Najwyższy zauważa, że art. 7 k.c. ustanawia domniemanie dobrej wiary, jednak art. 712 k.c. dotyczy sposobu używania rzeczy w ramach umowy użyczenia i nie pozostaje w jakimkolwiek związku z problematyką zasiedzenia nieruchomości. Przepis ten nie miał zatem zastosowania w niniejszej sprawie. Powołanie go wskazuje na nieprecyzyjność argumentacji skarżącej i uniemożliwia uznanie, że wykazała ona istnienie potrzeby dokonania wykładni przepisów prawa w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Nawet przy założeniu, że intencją skarżącej było odwołanie się do art. 172 k.c., regulującego zasiedzenie, nie zaś do art. 712 k.c., skarżąca nie wskazała żadnych rozbieżności orzeczniczych ani wątpliwości interpretacyjnych dotyczących tego przepisu. Nie przywołała żadnych judykatów prezentujących odmienne stanowiska, nie wykazała istnienia rozbieżności w orzecznictwie ani nie wskazała, aby art. 7 k.c. lub art. 172 k.c. budziły poważne wątpliwości interpretacyjne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Skarżąca nie przedstawiła

również własnej propozycji wykładni. Wskazane twierdzenia sprowadzają się do prezentacji własnego poglądu skarżącej na ocenę stanu faktycznego i jego konsekwencji prawnych, co nie może zastępować wykazania przesłanki przedsądu. W tych warunkach brak jest podstaw do przyjęcia, że zachodzi potrzeba wykładni wskazanych przepisów w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Dlatego też Sąd Najwyższy przyjął, że wnioskodawczyni nie wykazała w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, że zachodzi druga wskazana przez nią ustawowa przyczyna uzasadniająca jej przyjęcie.

Z uwagi na wskazane wcześniej ograniczenia postępowania kasacyjnego wynikające z art. 398¹³ § 2 k.p.c. oraz art. 398³ § 3 k.p.c. przyczyną uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie mogła być „konieczność rozpatrzenia naruszenia przepisów prawa procesowego, zwłaszcza art. 233 § 1 w zw. z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. polegającego na przyjęciu przez sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne w ten sposób nie zostały rozpoznane. Skarżąca wskazuje, że prawidłowa analiza materiału zgromadzonego w sprawie powinna doprowadzić sąd drugiej instancji do odmiennych ustaleń niż te, które poczynił sąd pierwszej instancji” (pkt 3 uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania). Niezależnie od powyższego tak uzasadniony wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na zakwalifikowanie go pod jakąkolwiek z przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Podsumowując, skarżąca nie uzasadniła należycie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a ten konstrukcyjny mankament uzasadnienia uniemożliwił przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżąca nie wykazała bowiem spełnienia żadnej z powołanych przez siebie przesłanek z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art.

398¹³ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Gdy chodzi o wniosek pełnomocnika wnioskodawczyni adw. W.U. o „zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 2631) - z uwzględnieniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. SK 78/21”, należało go potraktować jako wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym. Wniosek ten również nie zasługiwał na uwzględnienie. Zgodnie z § 24 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jednolity: Dz.U. z 2026 r., poz. 87), do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem jego wejścia w życie stosuje się przepisy tego rozporządzenia. Oznacza to, że w niniejszym postępowaniu kasacyjnym zastosowanie znajduje § 3 tego aktu. W myśl § 3 tego rozporządzenia, wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej zawiera oświadczenie, że opłata nie została zapłacona w całości lub w części. Wniosek pełnomocnika takiego oświadczenia nie zawierał, co – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego – skutkuje obligatoryjną odmową przyznania kosztów (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 maja 2020 r., IV CSK 662/19; z 5 listopada 2021 r., III CSK 237/20; z 10 czerwca 2022 r., I CSK 1054/22; z 11 października 2024 r., I CSK 2397/24, z 18 września 2025 r., I CSK 563/25). Należy przy tym zauważyć, że obowiązek złożenia takiego oświadczenia odpowiada treści § 3 uchylonego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r., co oznacza, że wymóg ten istniał również w dacie składania wniosku. Brak oświadczenia powoduje, że wniosek nie spełnia przewidzianych przepisami prawa wymogów formalnych, co uniemożliwia jego uwzględnienie.

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c., obciążając nimi wnioskodawczynię, która przegrała sprawę w postępowaniu kasacyjnym.

Dariusz Dończyk

(M.M.)

[SOP]